

Vårda på bästa sätt

Underhållsbehovet för möbler från Grythyttan Stålmöbler varierar efter material/ytbehandling.

Det bästa är att vinterförvara inomhus; torrt, välventilerat och svalt. Om möblerna förvaras utomhus är det viktigt att de är rena och torra när de placeras under presenning, skärmtak eller liknande utrymme.

Här finner ni råd om underhåll för just dina möbler så de bevaras på bästa sätt.

Teak

Teak är ett lättskött träslag som kräver lite underhåll. Den levereras obehandlad och blir med tiden "grå". Det enda underhåll som krävs är rengöring. Skura med ex. såpa eller diskmedel. Vid behov kan ytan slipas med ett finkornigt sandpapper. Väljer man att olja teaken rekommenderas en teak- eller ädelolja efter rengöring. Upprepa behandlingen om teaken känns torr och "urlakad".

OBS! Teaken kan vid de första kontakterna med regn/fukt reagera genom så kallad "trä/fiber resning". Detta åtgärdas genom lätt slipning med slippapper.

Vitlackad/klarlackad ek

Lackade ytor klarar ca. 3-4 säsonger utomhus. Viktigt att möblerna hålls rena. Ju oftare man rengör desto större chans att lacken håller längre. Se dock upp där lacken är skadad eller har nötts bort. Slipa ytan ren med sandpapper och pensla med ny lack avsedd för utomhusbruk (typ båtlack/fönsterfärg). Vår vita kulör har färgnummer NCS 0502Y.

Oljad ek/furu

Möblerna är ytbehandlade med en kvalitetsolja från fabrik. Behovet av underhåll varierar beroende på hur utsatt möbelen är för sol, vatten och mekanisk nötning. Det är viktigt att trädelarna tvättas rena innan de inoljas (använd ex. såpa el. diskmedel). Om möblerna blivit angripna av alger/svartmögel kan de behöva behandlas med mögeltvätt eller liknande för att få bort och bleka missfärgningen. Skölj väl (ej högtryckstvätt). Låt möblerna torka ordentligt (kan ta flera dagar, beroende på luftfuktighet och temperatur). Slipa lätt de ytor som skall inoljas och skrapa bort eventuell gammal flagnad olja. Applicera oljan upprepade gånger tills träolja inte längre sugs in i ytan. Se till att mätta ändträ och skarvar extra noga.

OBS! Viktigt att överflödiga olja torkas av ca. 20 min efter applicering. Följ anvisning på förpackningen. Allt trä utomhus utsätts för stora fuktvariationer av väder och vind. Ställ möblerna skyddat från nederbörd när de inte används under sommaren. Om ni inte kan skydda möblerna från regn, luta dem så att vatten rinner av. På detta sätt förlänger ni livslängden på era möbler. Om träet är obehandlat eller om färg/lack skadats tar det upp fukt vilket medför att det växlarvis sväller och krymper där följden blir sprickbildning. Med tiden uppstår småsprickor vilket är naturligt.

En god regel är att underhålla de oljade möblerna minst 2-4 gånger per år. Oljas bör de göras så snart vattenavvisningen avtar (om vattendropparna inte längre stannar på träytan). Svarta prickar på ovansidan kan också uppkomma. De kommer från luftföroreningar och följer med nederbörden. Beroende på lokala förutsättningar sker detta olika fort. För att undvika detta måste man rengöra regelbundet. Använd kraftig svamp (tex Scotch-Brite grön), grönsåpa och vatten. Skölj med vatten, låt möbelen torka och olja enligt ovan. För att förbereda för vinterförvaring kan man olja in möblerna en tid innan man ska ställa undan dem, detta för att oljan ska hinna torka in i träet. Förslagsvis under augusti.

Stativ

Pulverlackerade stativ har en trestegsbehandling där underhåll endast behövs vid skada eller om färgen nötts bort. Underhåll sker genom slipning och målning med utomhuslack avsedd för metall. Varmförzinkade stativ ger ett långvarigt korrosionsskydd och behöver inget annat underhåll än vanlig rengöring. Varmförzinkning ger en grov och flammig yta som kan skifta i färg beroende av vilka egenskaper materialet har. Färgskillnaden jämnar dock ut sig med tiden. Varmförzinkning har en "självläkande" egenskap vid småskador. Elförzinkade stativ (Bryggeriserien) klarar mindre skador ("självläker"), där galvaniska strömmar gör att Zink täcker över skadan. Vid större skador används s.k. Kallgalv.

Information om påväxt av svampar och alger på trädetaljer utomhus

Den behandlade ytan måste underhållas vid behov! Det är flera samverkande faktorer som avgör graden av påväxt på oljade/målade ytor. Därmed kan inte heller Grythyttan Stålmöbler ta ansvar för mer än oljans/färgens och träets kvalitet!

Påväxt

Anledningarna till att det kan växa blånadssvamp, mögel och alger på ytor utomhus är ganska komplicerade, även om fukt är den övergripande och avgörande faktorn.

Detta är de vanligaste synliga mikroorganismerna som växer på målade/oljade ytor:

Mögelsvampar

Det finns många olika slags mögelsvampar. En vanlig typ är svartmögel, som genom sin färg framträder tydligt på ljusa underlag. De här svamparna växer i ytskiktet och förstör egentligen inte underlaget annat än utseendemässigt. Det som syns är de mörka sporererna, medan svamptrådarna (myceliet), som utgör den egentliga svampen är ofärgade.

Använd mögeltvätt eller liknande för att få bort och bleka missfärgningar.

Blånadssvampar

Denna svamp ger fula svarta prickar och stråk och kan om den får sitta kvar tillräckligt länge (normalt någon månad) växa genom färgskiktet och penetrera trä. Blånadssvamp kräver bara några plusgrader jämte hög relativ luftfuktighet. För att förhindra besvärande tillväxt måste den regelbundet och vid behov tvättas bort. Man kan också desinficera med exempelvis borhaltiga medel, vilket hämmar dem, men även detta måste upprepas. Görs inte tvättning i tid har svampen vuxit in från ytan och kan då inte längre tvättas bort helt och hållet. Framförallt på omålat trä kan man se blånadssvampar. De växer inne i träet och bryter ned det något, men inte alls i samma grad som rötsvampar och påverkar inte hållfastheten. Både svamptrådar och sporer är missfärgande.

Alger

Dessa organismer är inga svampar. Alger innehåller klorofyll och byggs upp med koldioxid från luften liksom de flesta växter. Algerna är inte beroende av näring från underlaget och förstör det inte. Den gröna beläggning man kan se nedtill på till exempel fasadbrädor består ofta av alger.

Miljön

Att färg i sig skulle mögla är sannolikt extremt ovanligt och det gäller alla typer av färg för utomhusbruk. Inga färgtyper som idag är godkända ur miljö och säkerhetssynpunkt har visat sig kunna förhindra påväxt när omständigheterna är gynnsamma för mikroorganismer.

Underhåll av målade ytor är svårt att undvika om de ska hålla sig snygga, oavsett färgval.

En förutsättning för påväxt är sporer, pollen och andra mikroorganismer i luften eller i underlaget och som hamnar på färgskiktet, samt tillräcklig fuktighet och viss temperatur.

Svampsporer, som sprider svamparna, kan finnas i luften under en stor del av året, ibland mer ibland mindre. Det betyder att olika trädetaljer utomhus alltid kan angripas av mögel och blånadssvampar, om förhållanden för organismernas utveckling är gynnsamma. På släta och hårda ytor får inte svampar och alger så lätt fäste.

Antimögelmedel?

Vår ytbehandling innehåller antimögelmedel som är godkända ur miljö- och säkerhetssynpunkt. Det skall motverka svampbeväxning på ytan. I allmänhet förhindras därigenom störande svampbeväxning.

Det är alltså oftast inte ett produktfel när en yta får mögelbeväxning. Det är resultatet av en nödvändig kompromiss mellan hänsyn till miljön och kravet på mögelbeständighet.

Källa: Sveriges Färgfabrikanters Förening. Anstenius, CE, Mögel och alger på fasader och målade detaljer utomhus.

Så säger statens oberoende experter om påväxt

Problemet med mögel- och algutväxt på ytor är inget nytt fenomen. Det är en naturlig process som orsakas av variationer i klimat, ytornas beskaffenhet, materialet i ytorna och en mängd andra faktorer som vid vissa tillfällen samverkar så att gynnsamma förutsättningar uppkommer för tillväxt av mögel och alger. För uppkomst av mögel- och algbeväxning på målade ytor spelar temperatur- och fuktförhållandena stor roll.

Man kan konstatera att:

- Sporer finns överallt.
- Fukt är den viktigaste orsaken till tillväxt
- Mikroorganismer växer på alla typer av ytor

Det lokala geografiska läget (mikroklimatet) har betydelse för hur stor påväxt det kan bli. Under senare år har man konstaterat att klimatet har blivit varmare och fuktigare och mer liknar mellersta och södra Europa.

Källa: SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut. Bevaxning på målade träfasader utomhus, av Jan Ekstedt, Alf Karlsson. SP Rapport 2009:11